

Davranım Bozukluğu

◊ Nedeni tanımlamak

◊ Nedenleri anlamak

◊ Deęiřtirme

odak ?

Farkındalık – davranış değişikliği (Dryfoos,1990)

DSM-V

A. Son on iki ay içinde, aşağıdaki kategorilerin herhangi birinden olmak üzere, aşağıdaki 15 tanı ölçütünden en **az üçünün varlığı** ve **en az bir tanı ölçütünün son altı ay içinde bulunması** ile kendini gösteren, başkalarının temel haklarının ya da yaşına uygun başlıca toplumsal değerlerin ya da kuralların hiçe sayıldığı, yineleyici ve sürekli bir davranış örüntüsü:

İnsanlara ve Hayvanlara Karşı Saldırganlık:

1. Sık sık başkalarına kabadayılık eder, gözdağı verir ya da başkalarının gözünü korkutur.
2. Sık sık kavga, dövüş başlatır.
3. Başkalarını ağır yaralayabilecek bir gereç (örn. sopa, taş kırık şişe, bıçak, ateşli silah) kullanmıştır.
4. İnsanlara karşı acımasız davranmıştır.
5. Hayvanlara karşı acımasız davranmıştır.
6. Kişinin gözü önünde çalmıştır (örn. saldırıp soyma, kapkaççılık, zorla para alma, silahlı soygun).
7. Birini cinsel etkinlikte bulunmaya zorlamıştır.

Eşyaları Kırıp Dökme:

8. Ağır zarar vermek amacıyla, bile bile yangın çıkarmıştır.
9. Başkalarının eşyalarına bile bile zarar vermiştir (yangın çıkararak yapmanın dışında).

Dolandırıcılık ya da Hırsızlık:

10. Başkasının evine, yapısına ya da arabasına zorla girmiştir.
11. Elde etmek, çıkar sağlamak ya da yükümlülüklerinden kaçmak için sıklıkla yalan söyler (başkalarını "kazıklar").
12. Başkaları görmeden, sıradan olmayan nesnelere çalmıştır (örn. mağazalardan aşırma; düzmecilik).

Kuralları Büyük Ölçüde Çiğneme:

13. Ana-babasının yasaklarına karşın, on üç yaşından önce başlayarak, sık sık geceyi dışarıda geçirme.
14. Ana-babasının ya da onların yerini tutan kişilerin evinde yaşarken, en az iki kez gece evden kaçmıştır ya da aradan uzun bir süre geçmeden dönmediği bir kez evden kaçışı olmuştur.
15. On üç yaşından önce başlayarak, sık sık okuldan kaçmaları olur.

B. Bu davranış bozukluğu, toplumsal, okulla ya da işle ilgili işlevsellikte klinik olarak belirgin bir düşmeye neden olur.

C. Kişi 18 yaşında ya da daha ileri bir yaşta ise, toplumdışı (anti-sosyal) kişilik bozukluğu için tanı ölçütleri karşılanmamaktadır.

Kaynaklar

Köroęlu, E. (2014). DMS-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, 226-227.

Kültegin, Ö., Eke. Y. C. (2007). "Davranış Sorunları", 211-214.

- Başlangıç yaşı kritik !!
- 8 yaş öncesi..... Erişkinlikte %50 fazla uygunsuz ilişki, mesleki problem, madde bağımlılığı ; %25-40 antisosyal kişilik bozukluğu
- Ergenlik başlangıçlı ..... %85 oranında antisosyal davranışlar yok olma.....

Ek türler

- Saldırgan / saldırgan olmayan davranışlar
- Tepkici / proaktif saldırganlık
- Açık / ilişkisel saldırganlık
- Duygusuz heyecansız

Yaygınlık

- %2-4
- Farklı kriter, metodlar, yaş ve cinsiyet
- E/K..... 2/1 – 4/1
- 5 yaş öncesi K=E
- Ergenlikte artış
- Etnik grup farklılıkları

Eş Tanı

- DEHB
- Öğrenme zorlukları
- Kaygı %22-33
- Depresyon %15-31..... %60-75
- Çocukluk başlangıçlı DB'da DEHB daha yaygın.
  - Daha fazla kronik suç
  - Daha saldırgan davranışlar
  - Yetişkinlik şiddet içeren suç

Etiyoloji

- ◆ Biyolojik
- ◆ Psikolojik
- ◆ Sosyal

Kimonis & Frick (2006):

1. Kümülatif
2. Etkileşimci
3. Çoklu (farklı nedensel süreçler, her biri farklı bir takım riskler)

Etiyoloji

Biyolojik etmenler

1. Genetik
2. Hormonal
3. Nörotransmitter disfonksiyonu
4. Nörolojik etmenler
5. Prenatal Toksin maruziyeti

Nöropsikolojik Etmenler

Yönetmel beceriler

Düşük başarı seviyesi – sınıfta kalma

Okuma problemleri

IQ –zayıf kriter

Ortalama altı IQ (Daha düşük sözel zeka)

Okuma hataları

Yönetmel becerilerde zayıflık

Psiko-sosyal etmenler

Ebeveynlik

Tutarsız
Sıkı disiplin
Göz kulak olma yetersizliği
Beklentileri net olarak koyamama

Düşmanca
Olumsuz
Umursamaz tavır & ruh sağlığı sorunları

Akran etkisi

Suça yatkın kardeş varlığı
Yaşıtı başka çocuklar
Çete üyeliđi

Çevre ve sosyo-ekonomik etkenler

Güç
Toplulukta düzensizlik
Uyuşturucu ve silah erişimi
Suç işlemiş bir kişinin varlığı
Şiddet
Irkçı önyargı
Medyada şiddete maruziyet

DEĞERLENDİRME

- MÜLAKATLAR

- yapılandırılmış

- yapılandırılmamış

Çeşitli ölçekler ve DSM-V kriterlerine göre yapılandırılmış ölçekler

- DEĞERLENDİRME ÖLÇEKLERİ

- Öz bildirim

- Yakın raporları

- DOĞRUDAN GÖZLEM

- çocuk, ebeveyn, öğretmen raporları

Tedavi stratejileri

- Bilişsel- Davranışsal
- Aile odaklı
- Çok sistemli
- Psikofarmakolojik

Çok sistemli tedavi

DB'ye neden olan tüm faktörleri değerlendirme ve kapsamlı bir bakış açısı.....

- Aile
- Arkadaş
- Okul ve çevre tedavileri

Çok vakit alır.....

Psikofarmakolojik Müdahale

- RSKÇ sayısı az
  - İlaç tedavisi genel geçerlemesinde engel
  - Lityum
  - Antipsikotik
  - Metilfenidat
-
- Bütünleyici tedavi yöntemi

Okul temelli müdahaleler

◆ Sorunu değerlendirme

Öncüller

Davranış

Sonuç

Çevredeki olaylar

Hemen önce gerçekleşen olaylar

Problem davranışı

Sürdürülen sonuçlar

Etkili bir müdahale planı geliřtirmek

- Öğretmenin zamansal uygunluğu
- Kaynak yetersizliği
- Saldırgan-korku verici zorlayıcı davranışlar
- Okuldan kovulma
- Uzaklaştırma-kendi isteği ile okuldan ayrılma

Öğretici yaklaşımlar

- Öğrenmeye karşı motivasyon
- Güç ve yetenekleri belirleme
- Doğru stratejileri sağlama
- Gerçek-dünya öğrenmesi sağlama
- Uyum, uyma ve biçimlendirme
- İletişim becerilerini geliştirme